

ITALIYA TALIM TIZIMI

Mamat Xaydarov

TDPU Tasveriy san'at kafedrasida dosenti.

Turdeyeva Sabrina

TDPU 2 bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18077741>

Annotatsiya. Maqola har bir davlat ta'lim tizimining o'ziga xos xususiyatlariga ega.

Qayerdadir hamma narsa davlat tomonidan nazorat qilinadi, lekin qayerdadir tasodifga qoldiriladi, qayerdadir tasavvur va o'zini o'zi anglash uchun joy bor va qayerdadir o'qituvchining har qanday harakati mavjud standartlarning qat'iy doirasi bilan tartibga solinadi.

Italiyada ta'lim tizimi qanday, maqolada batafsil aytib beramiz.

Kalit so'zi: Italiya talim tizimi va O'zbekistondagi talim tizimi farqlari va boshlang'ich talimlar.

ITALIAN EDUCATION SYSTEM

Abstract. The article describes the peculiarities of the education system of each country.

Somewhere everything is controlled by the state, but somewhere it is left to chance, somewhere there is room for imagination and self-realization, and somewhere any action of the teacher is regulated by a strict framework of existing standards. What is the education system in Italy, we will tell in detail in the article.

Keyword: Differences between the Italian education system and the education system in Uzbekistan and primary education.

Italiyadagi ta'lim tizimi uchta tarkibiy qismdan iborat. Bular maktabgacha yoshdagi bolalar, maktab o'quvchilari va talabalar. Birinchisi ham, oxirgisi ham bu holatda majburiy narsalar emas, shuning uchun ravioli mamlakatining har qanday rezidenti faqat oltidan boshlanadigan va o'n to'rtta tugaydigan o'rtacha to'liq ta'lim tsiklidan o'tishi kerak. Biroq, keling, o'zimizdan oldinga bormaylik - har bir ta'lim turi va uning har bir bosqichi haqida batafsilroq keyinroq muhokama qilinadi.

O'rta ta'lim darajasi Italiyada ta'limning uchta darajasi mavjud bo'lib, ular birgalikda ta'limning o'rtacha to'liq tsiklini - boshlang'ich va o'rta maktabning ikki bosqichini tashkil qiladi.

Birinchi bosqich uch yil, ikkinchisi, shuningdek, boshlang'ich ta'lim, aytmoqchi, besh yil davom etadi. Shunday qilib, italiyaliklar uchun barcha o'rta ta'limning umumiy davomiyligi o'n uch yil. Faqat shundan keyingina siz oliy ta'limga o'tishingiz va universitetga kirishingiz mumkin, aytmoqchi, buni qilish unchalik oson emas - abituriyentlarning ko'p oqimi universitetdagi o'rin uchun jiddiy raqobatni keltirib chiqaradi. Italiya. Qizig'i shundaki, faqat dastlabki ikki bosqich - boshlang'ich va o'rta maktab - majburiydir va o'n to'rt yoshida Italiyada yashovchi kishi ishga borishi va ilm-fan granitini kemirmasligi mumkin.

Maktabgacha yoshdagilar

Italiyada maktabgacha ta'lim, yuqorida aytib o'tilganidek, "ixtiyoriy-majburiy" toifasiga kiritilmagan. Maktab bilan solishtirganda, u juda e'tiborsiz shaklda: davlat barcha kuchlarini tashladi o'rtacha daraja, bolalar bog'chalari va bolalar bog'chalarida kichkina italiyaliklarning o'qitilishi haqida juda ko'p qayg'urmasdan. Balki shuning uchun ham ba'zi ota-onalar farzandini bunday turdagi muassasalarga o'tkazmaslikni afzal ko'radi, unga zarur va birlamchi bilimlarni, jumladan, ijtimoiy bilimlarni o'zi singdiradi.

Biroq, statistik ma'lumotlarga ko'ra, italiyalik bolalarning to'qson foizdan ortig'i bolalar bog'chasiga boradi. Ular u yerga ikki yoki uch yoshli bolani olib ketishadi.

Italiyadagi bolalar bog'chalari ikki bosqichga bo'lingan: birinchi bolalar bog'chasi - ular asilo nidi deb ataladi - ikkinchi bog'chaning o'zi esa scuola materna deb ataladi. Bolalar bog'chasida siz bolangizni uch oylikdan boshlab "taslim qilishingiz" mumkin. Bu ishlaydigan ota-onalar uchun ajoyib imkoniyat - va Italiyadagilar ko'pchilik, shuning uchun bolalar bog'chalariga talab juda yuqori. Kam ta'minlangan oilalar afzalliklarga ega. Kichkintoyning bolalar bog'chasida bo'lish narxi kunlik soatlar soniga (har soatda to'lanadi) va aslida bog'chaning o'zi "maqomi"ga bog'liq.

Italiya ta'lim tizimi maktabgacha yoshdagi bolalar uchun qanday tadbirlarni taklif qiladi?

Asosan ijodiy rivojlanishga qaratilgan - modellash, musiqa, chizmachilik va boshqalar. Qoida tariqasida, bolalar davlat bog'chalarida o'qish va yozishni o'rgatilmaydi - faqat xususiy bog'chalarda. Xuddi shunday, bunday bog'chalarda bolalarga til o'rgatilmaydi.

Aytgancha, cherkovlarda ko'plab bolalar bog'chalari tashkil etilgan - keyin rohibalar bolalarni tarbiyalash bilan shug'ullanadilar va ko'p vaqtlari ularda ma'naviyatni singdirishga bag'ishlanadi.

Birinchi qadam: boshlang'ich maktab

Yuqorida aytib o'tilganidek, Italiyada boshlang'ich bosqichda o'qish besh yil davom etadi - bular 5-6 yoshdan 10-11 yoshgacha bo'lgan bolalardir. Bu vaqtda, bolalar bilimning biron bir sohasiga e'tibor bermasdan, bir xil darajada fanlarning butun majmuasini o'rganadilar. Ularga o'qish va yozish, matematika va geografiya - umuman, barcha majburiy fanlar o'rgatiladi.

Faqatgina italiyaliklar dinga ixtiyoriy ravishda o'qishni tanlashlari mumkin. Italiyadagi boshlang'ich va o'rta ta'lim tizimi bepul ta'lim olish imkoniyatini taklif qiladi - albatta, agar bola davlat maktabiga borsa. Shu bilan birga, yuqorida aytib o'tilganidek, chet el fuqarosi davlat muassasasiga borish huquqiga ega emas, lekin u va uning oilasi Italiyada qanchalik qonuniy bo'lishidan qat'i nazar, boshlang'ich va o'rta ta'lim olishga majburdir.

O'rta maktabga borish uchun bolalar ikkita imtihon topshirishlari kerak - og'zaki va yozma. Agar natijalar qoniqarli bo'lsa, ularga sertifikat beriladi boshlang'ich ta'lim va o'rta ta'limga o'tish. Aytgancha, Italiyada boshlang'ich maktab scuola elementare deb ataladi.

Italiyada katta maktab yoshi 14-19 yosh. Besh yillik muddat - italiyalik o'smirlar universitetga kirishga tayyorgarlik ko'rish yoki kasbga ega bo'lish uchun kerak bo'lgan narsa.

Gap shundaki, o'rta maktabga o'tayotganda, talaba keyinchalik oliy ma'lumot oladimi yoki yo'qmi, qaror qilishi kerak.

Ha bo'lsa, u litseylardan birida o'qishni davom ettiradi - aynan Italiyadagi universitetga kirish uchun tayyorgarlik ko'rayotgan institutlar. Agar yo'q bo'lsa, unda o'rta maktabdan keyin bunday italiyalik kollejga to'g'ridan-to'g'ri yo'l oladi, bu bizning texnik maktabimizga teng. U yerda, aytganimizdek, o'rta maxsus ma'lumot olib, ishga kirishish mumkin. Agar bundan keyin biror kishi universitetga kirishni istasa, u bir yillik tayyorgarlikdan o'tishi kerak. Litseylarga kelsak, ular bir necha turdagi bo'lib, aslida oliy o'quv yurtida mutaxassislik bo'yicha ta'lim olishdan avvalroqdir. Ya'ni, litseyni tanlagan holda, katta maktab yoshidagi bola allaqachon kelajakdagi kasbni tanlaydi. Misol uchun, agar bola badiiy litseyga o'qishga kirsak, kelajakda u qo'shiqchi yoki aktyorlar tayyorlanadigan muassasaga boradi. Agar u pedagogikaga borgan bo'lsa, unda u dars berishni rejalashtirmoqda va hokazo. Italiyada yuqoridagilardan tashqari til, musiqa, klassik, texnika va tabiiy fanlar litseylari mavjud. Tugatgandan so'ng, imtihonlardan o'tish talab etiladi, ularning natijalari oliy o'quv yurtiga o'tish yoki o'tmaslikka aylanadi.

Maktab turlari

Italiyada davlat maktablari (ta'limning ikkinchi bosqichi) va xususiy maktablar mavjud.

Va agar italiyalik bolalar qaysi birini tanlashda erkin bo'lsabu muassasalar ilm-fan granitini kemirish uchun ketadi, keyin chet el fuqarolarida bunday muqobil yo'q - ular faqat xususiy yoki xalqaro institutlarda o'qishlari mumkin, davlat ularni qabul qilmaydi. Quyida ikkala turdagi maktablar haqida ko'proq gaplashamiz.

Davlat maktablari

Italiyadagi davlat va xususiy maktablar o'rtasida juda ko'p o'xshashliklar va kam farqlar mavjud. O'quv dasturi u erda va u erda bir xil. Ikkala muassasada ham baholar berilmaydi, buning o'rniga talabalarning muvaffaqiyatlari va muvaffaqiyatsizliklari og'zaki shaklda ("a'lo", "yomon" va boshqalar) belgilanadi. Ta'lim olti oylik ikki semestrda bo'lingan, yigitlar haftada besh kun (ish kunlarida) o'qishadi. Kichkina Italiya fuqarolari, masalan, bizning bolalarimiz kabi uyda bilim olish imkoniga ega emaslar - ularning barchasi o'z ta'lim muassasasiga kelishlari shart. Shu bilan birga, sinflar turli xil ranglarni hosil qiladi - ya'ni sog'lom bolalar ham, nogiron bolalar ham birgalikda o'qishga qaror qilishlari mumkin, ular o'rtasida hech qanday farq yo'q.

Har yili iyun oyida bolalar bilimlarini tasdiqlovchi imtihon topshirishlari kerak. Ushbu imtihonsiz - aniqrog'i, ijobiy natijalarsiz - ular keyingi bosqichga o'tkazilmaydi, bola takrorlovchi bo'lib qoladi. Imtihonlar qat'iy va hatto boshlang'ich maktabni (shuningdek, o'rta maktabni) tugatgandan keyin ham - ya'ni eng yuqori ta'lim darajasiga o'tishdan oldin - ular butunlay qattiq. Tanlov jiddiy, undan o'ta olmaganlar yo ikkinchi yil qoladi yoki ishga ketishga majbur bo'ladi.

Xususiy maktablar

Italiyada xususiy maktablarda o'qish davlat maktablaridan faqat shu bilan farq qiladibunday ta'lim muassasalariga ta'lim to'g'risidagi hujjatlarni berish taqiqlanadi va shuning uchun bolalar davlat maktabida barcha imtihonlarni topshirishlari kerak va xususiy maktabda ular faqat sertifikat olishlari mumkin.

Bundan tashqari, Italiyada xususiy maktablar kamroq - sinfdagi o'quvchilar kabi. Agar davlat maktablarida sinflarning juda zich bo'lishi odatiy tendentsiya bo'lsa, xususiy muassasalarda bu kuzatilmaydi. Italiyadagi xalqaro maktablardan (barcha xususiy) rus, ingliz, amerika va Kanada institutlari mavjud.

Italiyadagi oliy ta'lim

Mana, biz nihoyat, makaron mamlakatida ta'limning oxirgi bosqichiga o'tdik. Bu o'n to'qqiz yoshdan boshlanadi - aynan shu yoshda o'rtacha italiyalik o'rta maktabni tugatadi. "Oliy ma'lumot" olish uchun muassasalarni tanlash juda munosib: bular universitetlar, kollejlar va konservatoriyalari bo'lgan akademiyalardir.

Italiyada oliy ta'lim ham uch xil darajaga bo'lingan. Birinchisi Corsi di Diploma Universitario deb ataladi, bu bizning bakalavr darajamizning analogidir - yagona farq shundaki, rus bakalavrlari hammasi to'rt yil o'qiydilar va italiyaliklar - uch yildan to'rt yilgacha (agar ular shifokor bo'lmasalar, ular olti yil o'qish). Talabalar majburiy umumiy fanlar, ixtiyoriy tanlov va amaliyot amaliyotini o'tadilar. Ikkinchi qadam Italiyada - magistratura yoki Corsi di Laurea. Bu yerda ular tanlagan mutaxassisligiga qarab ikki yildan uch yilgacha o'qishadi (tibbiyot hali ham eng uzoq vaqt o'rganiladi).

Nihoyat, uchinchi bosqich - doktorantura yoki Corsi di Dottorato di Ricerca. Bu o'z tadqiqot ishingizni olib borish, uni himoya qilish va doktorlik darajasini olishni o'z ichiga oladi.

Qizig'i shundaki, bu darajadagi ta'limni nafaqat o'zingiz o'qigan Italiyadagi universitetda, balki maxsus ixtisoslashtirilgan muassasalarda ham topshirishingiz mumkin. Biroq, universitetni tugatgandan so'ng darhol doktorlik dasturiga kira olmaysiz - avval siz o'z mutaxassisligingiz bo'yicha uch yil ishlashingiz kerak, ya'ni amaliy ko'nikmaga ega bo'lishingiz kerak. Shundan keyingina siz hujjat topshirishingiz va kirish imtihonidan muvaffaqiyatli o'tganingizdan so'ng, Italiya doktorlik dasturiga qabul bo'lishingiz mumkin.

Keling, ravioli mamlakatidagi oliy ta'lim haqida yana bir necha umumiy so'z aytaylik.

Birinchidan, bu universitet va universitet bo'lmagan bo'lishi mumkin (ikkinchisi kollej va akademiyalarni o'z ichiga oladi - masalan, lingvistik yoki diplomatik; shuningdek, Italiyada moda va dizayn maktablari deb ataladigan maktablar juda keng tarqalgan, masalan, Tasviriy Akademiya. San'at (Florensiya) abituriyentlar orasida mashhur - Italiya odatda bunday ta'lim olish bo'yicha birinchi raqamli davlat hisoblanadi). Ikkinchidan, Italiyadagi universitetlar ham, maktablar ham xususiy, ham davlatdir. Va agar ikkinchisida "trening" faqat italyan tilida olib borilgan bo'lsa, u holda ingliz tilida ham ingliz tilida bo'lishi mumkin, bu tilni bilmaganlar uchun najotdir.

Uchinchidan, bir yillik o'qish narximamlakatdagi davlat universiteti besh yuz dollarga teng (xususiy muassasalarda narxlar, albatta, kattaroqdir; har bir universitet o'z narxini belgilaydi, o'rtacha to'qqiz ming evrodan yigirma ikkigacha). Butun Italiyada 47 ta davlat universiteti bor, faqat 9 ta xususiy universitet.

Qizig'i shundaki, Italiyada o'quv yili oktyabr yoki noyabrda boshlanib, may va iyun oylarida tugaydi. Yil davomida talaba uchta mashg'ulotdan o'tishi kerak, ammo Italiyada individual o'quv rejasi ishlab chiqilganligi sababli, qachon va nima olishini aniq belgilashi mumkin. Umuman olganda, butun o'quv kursi uchun har bir talaba taxminan 19-20 ta fanni to'plashi kerak. O'qishni tugatishdan oldin, xuddi Rossiyada bo'lgani kabi, italiyalik talabalar ham o'z diplomlarini himoya qilishadi, ammo bu Italiyada o'qishning o'ziga xos xususiyati! - agar ular o'z vaqtida ishni tayyorlashga ulgurmagan bo'lsalar, kerakli vaqtgacha o'qishni davom ettirishlari mumkin

FAYDALANILGAN ADABIYOT

1. Ibragimov Sh. Finlyandiya va O'zbekistonda ta'lim tizimini sifatini solishtirma taxlili. Miasto Przyszłości Kielce 2022. –P.348.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 06.11.2020 y. PQ-4884-son "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Qarori
3. To'rayev R., Abilov S. Professional ta'lim tizimida finlandiya tajribasini qo'llash afzalliklari. Multidisciplinary Scientific Journal. VOLUME 3 | SPECIAL ISSUE 4 | 2024. – P.140
4. Луман Н.Л. Общество как социальная система. Пер. с нем./ А. Антоновский.- М.:Лорос.2004.– С.88-94
5. Yaxshilikov, J., and Muhammadiev N. Milliy g'oya. "O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi." Toshkent, "Cho'lpon (2018).